

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาניתยสารอาหารและสุขภาพ : ศึกษากรณีניתยสาร Health & Cuisine” เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Multi-Instrumental Method) โดยจะสัมภาษณ์ผู้ผลิตניתยสาร Health & Cuisine เพื่อทราบถึงนโยบายและแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ และศึกษาถึงการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อทราบถึงประเภท รูปแบบ และบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้อ่านเพื่อทราบถึงความคิดเห็นที่มีต่อนิตยสาร ซึ่งจะนำข้อมูลจากการวิจัยมาวิเคราะห์และนำไปสู่การอภิปรายผลต่อไป สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้ผลิตניתยสาร Health & Cuisine

การศึกษาผู้ผลิตניתยสาร Health & Cuisine ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงนโยบายและแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยเป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสาร Health & Cuisine 2 ท่าน คือ

1. คุณภัทรพร อภิชิต บรรณาธิการบริหารนิตยสาร Health & Cuisine ตั้งแต่วันที่ 1 ฉบับที่ 12 เดือนมกราคม พ.ศ. 2545 ถึง ปีที่ 6 ฉบับที่ 68 เดือนกันยายน พ.ศ. 2549
2. คุณปาริชาติ คุ่มรักษา บรรณาธิการบริหารนิตยสาร Health & Cuisine ตั้งแต่วันที่ 6 ฉบับที่ 69 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง ปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์บรรณาธิการฝ่ายผลิตนิตยสาร Health & Cuisine ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยประกอบด้วยแนวคำถาม ดังนี้

- ความเป็นมาและแนวคิดของนิตยสาร
- วัตถุประสงค์ของนิตยสาร

- รูปแบบของนิตยสาร
- แนวทางหรือแนวนโยบายในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกและตัดสินใจในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ
- การให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเภทเนื้อหาด้านสุขภาพ
- การให้ความสำคัญกับรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ
- นิตยสาร Health & Cuisine กับการดูแลสุขภาพ
- กลยุทธ์หรือปัจจัยที่ทำให้นิตยสารประสบความสำเร็จ
- การประเมินและควบคุมคุณภาพของนิตยสาร
- แนวโน้มของนิตยสาร Health & Cuisine กับการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในอนาคต

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร Health & Cuisine

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวិเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร Health & Cuisine เป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative) ใช้วิธีวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อศึกษาถึงประเภท รูปแบบ และบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในนิตยสารโดยได้เลือกศึกษานิตยสารซึ่งตีพิมพ์และจำหน่ายตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ถึง ปีที่ 6 ฉบับที่ 72 เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้น 72 ฉบับ

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างนิตยสาร Health & Cuisine แบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยเลือกศึกษานิตยสารฉบับเว้นฉบับ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 36 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีบันทึกข้อมูลลงในตารางรหัส (Coding Sheet) ดังนี้

1. ตารางบันทึกปริมาณเนื้อหาที่ของประเภทการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ เป็นการกำหนดหน่วยวัดเนื้อหาที่เป็นจำนวน “หน้า” ซึ่งวิเคราะห์แยกตามประเภทการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นเนื้อเรื่องและภาพในนิตยสาร โดยจำแนกเป็น 10 ประเภท คือ อาหารและโภชนาการ การออกกำลังกาย สุขภาพความงาม โรคภัยไข้เจ็บ การพัฒนาจิตใจ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การดูแลสุขภาพแบบธรรมชาติ ยา สมุนไพร และการดูแลตนเองทั่วไป

2. ตารางบันทึกรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ โดยหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นรายเรื่อง (Items) และหน่วยในการระบุจำนวนเป็นความถี่ (Frequency) ซึ่งแบ่งรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา 6 ประเภท คือ ข่าว บทความประเภทรายงาน บทความประเภทวิธีทำ บทความประเภทสัมภาษณ์ คอลัมน์ถาม-ตอบ และเมนูอาหาร

3. ตารางบันทึกบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ โดยหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นรายเรื่อง (Items) และหน่วยในการระบุจำนวนเป็นความถี่ (Frequency) โดยจำแนกบทบาทไว้ 4 ประเภท คือ บทบาทในด้านการส่งเสริมสุขภาพ บทบาทในด้านการป้องกันสุขภาพ บทบาทในด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทในด้านการฟื้นฟูสุขภาพ

การกำหนดหน่วยในการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้การวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ประเภทการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ

- หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นการวัดปริมาณเนื้อหาที่การนำเสนอเนื้อหา โดยพิจารณาจากรายเรื่อง (Items) ซึ่งเป็นการกำหนดหน่วยในการแยกประเภทการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ 10 ประเภท

- หน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) เป็นการกำหนดหน่วยวัดเนื้อหา โดยพิจารณาจาก จำนวน “หน้า” ซึ่งหนึ่งหน้ากระดาษจะแบ่งออกเป็น 12 ส่วน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนหน้าทั้งฉบับในการนำเสนอเนื้อหา โดยเทียบจำนวนหน้าที่ได้ออกมาเป็นร้อยละของแต่ละฉบับ และนำมาหาค่าเฉลี่ยทุกฉบับของแต่ละปี ในการวิเคราะห์จะใช้เกณฑ์นำเสนอโดยใช้ตารางลงรหัส (Coding Sheet)

สำหรับการวิเคราะห์ปริมาณเนื้อหาที่ของประเภทการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ จะวิเคราะห์ปริมาณของเนื้อหาที่เป็นเนื้อเรื่องและภาพออกจากกัน โดยหากเนื้อหาที่ภาพมีขนาดน้อยกว่า 1/12 ต่อหน้า จะกำหนดให้ภาพเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่เป็นเนื้อเรื่องประเภทนั้น ๆ

2. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ

- หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยพิจารณาจากรายเรื่อง (Items) เพื่อวัดปริมาณรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ 6 ประการ
- หน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) เป็นการกำหนดหน่วยวัดจำนวน 1 รายเรื่องเป็น 1 ความถี่

3. บทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ

- หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยพิจารณาจากรายเรื่อง (Items) เพื่อวัดปริมาณของบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ 4 ประการ
- หน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) เป็นการกำหนดหน่วยวัดจำนวน 1 รายเรื่องเป็น 1 ความถี่

การวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวข้างต้น คอลัมน์เนื้อหาด้านสุขภาพหนึ่งคอลัมน์ สามารถจำแนกประเภทเนื้อหาจากรายเรื่องได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และจำแนกรูปแบบและบทบาทได้มากกว่า 1 รูปแบบและ 1 บทบาทได้ตามเรื่องย่อยที่ปรากฏในหนึ่งคอลัมน์นั้น ๆ

การทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

เกณฑ์ที่ใช้บันทึกเนื้อหาในตารางลงรหัส เพื่อมาใช้ในการจำแนกประเภท รูปแบบ และบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพของนิตยสาร Health & Cuisine นั้น ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์วัดมาจากการสำรวจเอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และประมวลสร้างเป็นเกณฑ์ที่ใช้วัด หลังจากนั้นได้นำเกณฑ์วัดดังกล่าวไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และเสนอแนะเพื่อปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง จากนั้นจึงทำการลงรหัสจำแนกเนื้อหาดังกล่าวกับผู้เก็บข้อมูลภาคสนามอีก 1 คน สำหรับทดสอบหาความเชื่อมั่นในการวิจัยก่อนเริ่มดำเนินการวิจัยทั้งหมด

การทดสอบความเชื่อมั่นในการวิจัย

ในการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร Health & Cuisine จะมีการทดสอบความเชื่อมั่นโดยผู้วิจัยได้ลงรหัสร่วมกับผู้เก็บข้อมูลภาคสนามอีก 1 คน เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือระหว่างผู้ลงรหัสว่ามีความสอดคล้องกับเกณฑ์การจำแนกประเภท รูปแบบ และบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ ซึ่งใช้สูตรของ โฮลส์ตี (Holsti) (1969, p. 140) เพื่อคำนวณตามสูตร ดังนี้

$$R = \frac{N (C_1.C_2)}{C_1+C_2}$$

$$C_1.C_2 = \text{จำนวนการลงรหัสที่ผู้ลงรหัสเห็นสอดคล้องกัน}$$

$$C_1+C_2 = \text{จำนวนการลงรหัสทั้งหมดที่ผู้ลงรหัสทั้ง 2 คนศึกษา}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ลงรหัส}$$

ค่าคำนวณที่ได้จากสูตรข้างต้นควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.75 ซึ่งจะถือได้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ

หลังจากที่ได้ทำการเข้าใจในเกณฑ์วัด และตารางลงรหัสแก่ผู้เก็บข้อมูลภาคสนาม แล้ว จึงได้สุ่มตัวอย่างคอลัมน์ในนิตยสาร Health & Cuisine แบบง่าย มาจำนวน 50 คอลัมน์ และมาทำการลงรหัสกับผู้เก็บข้อมูลภาคสนาม อีก 1 คนโดยปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การจำแนกประเภทการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ ได้แก่

$$R = \frac{N (C_1.C_2)}{C_1+C_2}$$

$$C_1.C_2 = 46$$

$$C_1+C_2 = 50+50$$

$$N = 2$$

$$R = \frac{2 (46)}{100}$$

$$= 0.92$$

ค่าที่ได้เท่ากับ 0.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.75 ตามสูตรที่กำหนดข้างต้น จึงถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อถือได้

2. ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การจำแนกรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพ ได้แก่

$$R = \frac{N (C_1.C_2)}{C_1+C_2}$$

$$C_1.C_2 = 44$$

$$C_1+C_2 = 50+50$$

$$N = 2$$

$$R = \frac{2 (44)}{100}$$

$$= 0.88$$

ค่าที่ได้เท่ากับ 0.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.75 ตามสูตรที่กำหนดข้างต้น จึงถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อถือได้

3. ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การจำแนกบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ ได้แก่

$$R = \frac{N (C 1.C2)}{C1+C2}$$

$$C1.C2 = 40$$

$$C1+C2 = 50+50$$

$$N = 2$$

$$R = \frac{2 (40)}{100}$$

$$= 0.8$$

ค่าที่ได้เท่ากับ 0.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.75 ตามสูตรที่กำหนดข้างต้น จึงถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อถือได้

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine เป็นประจำ และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกศึกษาผู้อ่านด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine ที่ติดตามอ่านเป็นประจำอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป และอาศัย

อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้อ่านจากร้านขายอาหารเพื่อสุขภาพ และจากบุคคลรู้จัก รวมได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยแนวคำถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine

- เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine

- การเปิดรับสื่ออื่น ๆ ที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ
- การเปิดรับสื่อนิตยสารที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพฉบับอื่น ๆ
- ระยะเวลาในการติดตามอ่านนิตยสาร Health & Cuisine
- สถานที่ที่อ่านนิตยสาร Health & Cuisine
- เหตุผลที่เลือกอ่านนิตยสาร Health & Cuisine

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อนิตยสาร Health & Cuisine

- ความน่าเชื่อถือของนักเขียนและเนื้อหาด้านสุขภาพ
- คอลัมน์ที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพที่ชื่นชอบและสนใจอ่าน
- ความพึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในนิตยสาร
- การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในนิตยสารไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ สำหรับการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในนิตยสาร Health & Cuisine

2. แบบสอบถามเรียงลำดับประเภทเนื้อหาสุขภาพ 10 ประเภท ที่ผู้อ่านต้องการให้นำเสนอในนิตยสาร Health & Cuisine คือ อาหารและโภชนาการ การออกกำลังกาย สุขภาพ ความงาม โรคภัยไข้เจ็บ การพัฒนาจิตใจ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การดูแลสุขภาพแบบธรรมชาติ ยา สมุนไพร และการดูแลตนเองทั่วไป

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเรียงลำดับประเภทเนื้อหาที่ต้องการให้นำเสนอในนิตยสาร จะใช้การวัดโดยกำหนดค่าคะแนนให้ประเภทเนื้อหาที่ได้รับการจัดอันดับที่

1 ให้ 10 คะแนน, อันดับที่ 2 ให้ 9 คะแนน, อันดับที่ 3 ให้ 8 คะแนน, อันดับที่ 4 ให้ 7 คะแนน, อันดับที่ 5 ให้ 6 คะแนน, อันดับที่ 6 ให้ 5 คะแนน, อันดับที่ 7 ให้ 4 คะแนน, อันดับที่ 8 ให้ 3 คะแนน, อันดับที่ 9 ให้ 2 คะแนน และอันดับที่ 10 ให้ 1 คะแนน

3. แบบสอบถามเรียงลำดับรูปแบบเนื้อหาด้านสุขภาพ 6 รูปแบบ ที่ผู้อ่านต้องการให้นำเสนอในนิตยสาร Health & Cuisine คือ ข่าว บทความประเภทรายงาน บทความประเภทวิธีทำ บทความประเภทสัมภาษณ์ คอลัมน์ถาม-ตอบ และเมนูอาหาร

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเรียงลำดับรูปแบบเนื้อหาที่ต้องการให้นำเสนอในนิตยสาร จะใช้การวัดโดยกำหนดค่าคะแนนให้รูปแบบเนื้อหาที่ได้รับการจัดอันดับที่ 1 ให้ 6 คะแนน, อันดับที่ 2 ให้ 5 คะแนน, อันดับที่ 3 ให้ 4 คะแนน, อันดับที่ 4 ให้ 3 คะแนน, อันดับที่ 5 ให้ 2 คะแนน และอันดับที่ 6 ให้ 1 คะแนน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ จากการสัมภาษณ์ฝ่ายผลิตนิตยสาร Health & Cuisine ใช้รูปแบบวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาประเภทการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพของนิตยสาร Health & Cuisine ใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพของนิตยสาร Health & Cuisine ใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพของนิตยสาร Health & Cuisine ใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสาร Health & Cuisine จากการสัมภาษณ์ผู้อ่านนิตยสาร ใช้รูปแบบวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)